Gemeente Druten

Openbaar Zaaknummer: Z/23/150092

# Informatienota voor de Gemeenteraad

# Onderwerp: Stand van zaken beleidsontwikkelingen met betrekking tot de gemeenschapsvoorzieningen in de gemeente

# Datum: 19 december 2023

### Kernboodschap

De besturen van de dorpshuizen, het wijkcentrum de Doorkijk en MFA d'n Bogerd (de "gemeenschapsvoorzieningen") hebben op 20 april 2023 een beleidsaanzet voor toekomstig beleid aangeboden aan het college.

Uit het aangeboden stuk en de begeleidende brief blijkt de behoefte van de gemeenschapsvoorzieningen aan een duidelijke visie van de gemeente op de rol en de functie van de gemeenschapsvoorzieningen, nu maar vooral ook in de toekomst. Men wil graag in samenwerking en overleg met de gemeente komen tot een langjarig perspectief en afspraken. Er heeft op 19 juni 2023 een eerste oriënterend gesprek plaatsgevonden met de wethouders die accommodaties en leefbaarheid in hun portefeuilles hebben.
De beleidsaanzet is opgesteld als basis om tot een gedachtenuitwisseling te komen met de gemeente.

Op 15 november heeft het college een voorstel aan de gemeenschapsvoorzieningen gedaan om de beleidsonderwerpen volgens een stappenplan nader uit te werken. Onderdeel van dit stappenplan is het aanbod van procesbegeleiding op dit traject van beleidsontwikkeling, gericht op het verstevigen van de rol van de gemeenschapsvoorzieningen op de thema's leefbaarheid, sociale cohesie en (preventieve) zorg dicht bij huis. De kosten van de procesbegeleiding worden ten laste gebracht van de brede SPUK regeling, programma-onderdeel Gezond en Actief Leven Akkoord / Versterken Sociale Basis

De gemeenschapsvoorzieningen hebben positief gereageerd op het voorstel van de gemeente.

### Eerdere besluiten

| **Datum** | **Korte omschrijving eerder genomen besluit (vermeld zo mogelijk het zaaknummer/documentnummer)** |
|---|---|
| | Collegeprogramma 2019-2022 "Druten daagt uit" |
| 25-03-2021 | Informatienota Vitaliteitscans dorpshuizen |
| 30-09-2021 | Informatienota Resultaten vitaliteitscans dorpshuizen en wijkcentrum gemeente Druten |
| | Coalitieprogramma 2022-2026 "Ontwikkelen in huidig perspectief" |

**Toelichting**
De besturen van de gemeenschapsvoorzieningen in de gemeente Druten hebben sinds de Corona-periode regelmatig gezamenlijk overleg. Dit is een goede ontwikkeling, aangezien zij voor gelijke maatschappelijke uitdagingen staan. Hierbij kunnen zij van elkaar leren, ervaringen uitwisselen en gezamenlijk bespreken hoe zij langdurig en toekomstgericht de dorpshuisfunctie kunnen vervullen en daarmee hun rol kunnen nemen en versterken in de leefbaarheid in de verschillende dorpskernen. Sinds vorig jaar is ook d'n Bogerd bij dit overleg aangesloten. Vanuit dit gezamenlijk overleg hebben de gemeenschapsvoorzieningen de genoemde beleidsaanzet opgesteld.

Zoals in de informatienota "Resultaten vitaliteitscans" al was geconstateerd is er weinig inhoudelijk gemeentelijk beleid ten aanzien van de gemeenschapsvoorzieningen en zijn er veel verschillen in de eigendoms- en onderhoudssituaties en de exploitatie van de voorzieningen. De Corona-periode en de energiecrisis maakten dat de gemeenschapsvoorzieningen met extra vraagstukken en kosten te maken kregen, waardoor de het ontbreken van gemeentelijk accommodatiebeleid nijpender werd gevoeld.

Het gevolg is dat het voor de besturen lastig is om te komen tot een meer inhoudelijk beleid ten aanzien van de accommodatie en de leefbaarheid, en in te spelen op toekomstige ontwikkelingen. Men mist de connectie met het sociale beleid van de gemeente en zoekt naar de aansluiting op thema's als leefbaarheid, sociale cohesie, zorg dichtbij huis. Men wil graag betrokken worden bij de tot stand koming van dit beleid, en de gemeenschapsvoorzieningen beter positioneren in het beleid, vanuit de gedachte dat de gemeenschapsvoorzieningen onderdeel zijn van het Sociaal Domein.

Het mes snijdt aan twee kanten: intensivering van het aanbod in de gemeenschapsvoorzieningen voor zorg dichtbij huis, sociale activering en het versterken van de leefbaarheid draagt bij aan het efficiënt en doelmatig gebruik van de voorzieningen en de financiële stabiliteit. Echter, om een toekomstbestendige accommodatie te zijn, spelen er ook kwesties rondom de gebouwelijke kant van de accommodaties: energie en duurzaamheid, de technische staat van de gebouwen en de verschillende eigendoms- en beheersituaties.

Doel van de beleidsaanzet is om de rol van de gemeenschapshuizen te verduidelijken en te verstevigen. In het huidige tijdperk van vergrijzing van de bevolking, weggevallen basisvoorzieningen in de kernen, het langer zelfstandig thuiswonen van ouderen en daarmee de toenemende behoefte aan (preventieve) zorg dicht bij huis kunnen de gemeenschapsvoorzieningen een toegevoegde waarde hebben. Ook zouden de voorzieningen richting de jongeren een grotere rol kunnen spelen. Of in het aanbod op gebied van cultuur en educatie, of het verbinden en betrekken van nieuwe doelgroepen en gebruikers.

De besturen ervaren de huidige ad-hoc benadering van de gemeente als belemmerend om tot een toekomstgerichte voorziening te komen met een grotere rol in de vraagstukken van het sociaal domein. Hierdoor is het voor de besturen ook moeilijk om tot beslissingen te komen ten aanzien van de gebouwen en de exploitatie. Vanuit de visie dat een gemeenschapsvoorziening een maatschappelijke instelling is, is men van mening dat dit met meer beleid en meer financiële middelen mag worden ondersteund. Men verzoekt de gemeente om een lange termijnvisie, gericht op het waarborgen van toekomstgerichte, doelgerichte en goed functionerende gemeenschapsvoorzieningen, waarbinnen men zich kan positioneren. De gemeenschapsvoorzieningen en het gemeentelijk beleid kunnen elkaar meer ondersteunen en versterken. Daarnaast willen

de gemeenschapsvoorzieningen meer betrokken worden bij de totstandkoming van beleid in het sociale domein: zij willen graag meedenken, hebben de kennis van de nabije omgeving en gebruikers en hebben ook ideeën aan te dragen.

Kort samengevat is de beleidsaanzet van de gemeenschapsvoorzieningen gebaseerd op 3 pijlers:

1. **Vraagstukken ten aanzien van het gebouw:**
   - Doelgroepen in beeld brengen (toekomstgericht) en in beleid vastleggen. Welke behoefte is er op de korte en lange termijn en wat is hiervoor nodig
   - Inrichting en ruimte-indeling hierop afstemmen (doelmatig en zo veel mogelijk multifunctioneel)
   - Gebouw moet goed te beheren zijn (verduurzaming, goed onderhoudsplan en voldoende reserveren voor toekomstige gebouwaanpassingen en vervanging inventaris) Hierbij gelijkwaardige steun voor wel en niet geprivatiseerde voorzieningen
   - Meenemen van de besturen en de beheerders/exploitanten in de voorbereiding en uitvoeringsproces.
   - De gemeenschapsvoorzieningen moeten toekomstbestendig, exploitabel en duurzaam zijn. Met een plan voor de toekomst van verouderde voorzieningen en de financiële middelen die hiervoor nodig zijn
   - De geprivatiseerde status biedt voor de toekomst weinig opties

2. **De invulling van het cafetaria-model:** van eigen programmering naar programmering ingebed in gemeentelijk beleid. Welke verwachtingen zijn er bij de gemeente, welke doelgroepen en organisaties moeten gehuisvest worden en welke voorzieningen zijn hiervoor nodig. Behoefte aan langjarige beleidsvisie vertaald naar bijv. een programma van eisen. Gericht op de gemeenschapsvoorziening als maatschappelijk en sociaal verzamelpunt / de huiskamer van het dorp. Een Programma van Wensen en Eisen geeft de besturen een leidraad voor toekomstige beslissingen. Voldoende budget om de gemeenschappelijke verantwoordelijkheid te kunnen realiseren.

3. **Het beheermodel:** groot tekort aan vrijwilligers en weinig animo voor het vervullen van bestuurlijke functies maakt dat de huidige werkwijze steeds moeilijker te handhaven is. Ondersteuning van de gemeente is belangrijk. Van huidige situatie met veel onderlinge verschillen naar een meer kansrijk beheersmodel, waarbij de gemeente het bestuur ondersteunt en bijstaat en meedenkt aan oplossingen en kaders stelt voor beheer, pachtsom, huurprijzen etc. Dit om het voortbestaan van de gemeenschapsvoorzieningen als maatschappelijke voorziening en belangrijk onderdeel van de leefbaarheid in de kernen te borgen

De beleidsaanzet van de gemeenschapsvoorzieningen past binnen geformuleerde beleidsambities uit het coalitieprogramma 2022-2026 en beleid dat in ontwikkeling is:

1. **Hoofdlijnen van beleid 2022-2026 Ontwikkelen in huidig perspectief: Sport cultuur en recreatie.** Verenigingsleven behouden en versterken: de activiteiten in de dorpshuizen zijn van groot belang voor de leefbaarheid. Dorpshuizen en wijkcentra moeten een gezonde exploitatie kunnen realiseren. Er moet een goede balans zijn tussen de maatschappelijke kosten van realisatie en het gewenste voorzieningen niveau. We zetten in op de verduurzaming van de dorpshuizen.
2. **Hoofdlijnen van beleid2022-2026 Ontwikkelen in huidig perspectief: Sociaal Domein.** Belangrijk is een dorps- en wijkgerichte zorgaanpak. Mede door de vergrijzing doen straks meer mensen een beroep op de zorg en het sociale vangnet van de gemeente Druten dan ooit tevoren. Vanuit de gemeente zetten we veel in op preventie om zo duurdere zorg te voorkomen. Zo zorgen we er o.a. voor dat inwoners eenvoudig de weg weten te vinden naar laagdrempelige hulp dichtbij.
    a. anticiperen op dubbele vergrijzing: Veel senioren kunnen nog een belangrijke rol in de maatschappij vervullen als zij hierbij geholpen worden en gestimuleerd worden. Het is van groot belang dat onze senioren blijven participeren in onze dorpsgemeenschappen en zo lang mogelijk in hun kernen kunnen blijven wonen
    b. eenzaamheid: Eenzaamheid is een ontwikkeling die niet onderschat mag worden. Seniorenverenigingen vervullen een belangrijke rol in het actief blijven van senioren. Zij zijn van toegevoegde waarde voor het activeren van een sociaal netwerk. Deze verenigingen moeten structureel financieel worden ondersteund. Ook de dorpshuizen en wijkcentra spelen een belangrijke rol in de bestrijding van eenzaamheid.
3. **Hoofdlijnen van beleid2022-2026 Ontwikkelen in huidig perspectief: volksgezondheid en milieu.** Samenkomen en bewegen stimuleren: Wij vinden het belangrijk dat jongeren en ouderen kunnen samenkomen en dat bewegen wordt gestimuleerd. De coalitie wil zich dan ook inzetten voor initiatieven die hieraan bijdragen.
4. **resultaten van de vitaliteitsscans:** deze zijn opgesteld in 2019 en in 2021 hebben de gemeenschapsvoorzieningen ieder aangegeven welke accenten zij uit de adviesrapporten zij verder willen gaan uitwerken.
5. **De brede SPUK uitkering /onderdeel GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord**): De SPUK-regeling maakt het voor gemeenten mogelijk stevig en meer in samenhang in te zetten op preventie. De SPUK-regeling bundelt geldstromen die zich richten op het stimuleren van gezondheid, sport en bewegen, preventie en het versterken van de sociale basis. Dorpshuizen betrekken bij onderdeel versterken sociale basis.
6. **Onderhoud maatschappelijk vastgoed** (Beheer Gemeentelijk Vastgoed); nieuw meerjarenonderhoudsplan voor het maatschappelijk vastgoed van de gemeente Druten
7. **Verduurzaming:** ontwikkeling van een Routeplan Verduurzaming gemeentelijk vastgoed

De beleidsaanzet van de gemeenschapsvoorzieningen omvat elementen die raken aan het sociaal domein en het accommodatiebeleid. Het is een complexe materie, omdat beiden aan elkaar verbonden zijn. Besturen geven aan dat zij behoefte hebben aan een lange termijn visie van de gemeente. Dit hebben zij nodig om de juiste stappen te kunnen zetten naar de toekomst toe. Hierbij geven zij aan meer zekerheid nodig te hebben van de gemeente in de vorm van beleidsmatige inbedding en ondersteuning bij de instandhouding van de accommodaties. Omdat niet alles in één keer opgelost kan worden, kan een stappenplan wat meer duidelijkheid bieden en de verwachtingen managen. Tevens biedt het handgrepen om op de deelterreinen met elkaar in overleg te gaan en tot resultaten te komen. In het stappenplan wordt de verbinding gelegd tussen de beleidsaanzet van de gemeenschapsvoorzieningen en de beleidsambities van de gemeente.

1. **verbinding met Sociaal Domein:**

    a. **Op korte termijn (2024):** verbinden van de dorpshuisfunctie met het inhoudelijk beleid Sociaal Domein: Gebruik maken van planvorming en middelen van SPUK/GALA Versterken sociale basis. Verbinden met de dorpshuisbesturen (beleidsontwikkeling en –beleidsuitvoering). Werkgroep opstarten intern ambtelijk. Bestuurders van de dorpshuizen laten kennismaken met deze werkgroep en tot een vorm van structureel overleg komen.
    b. **Op korte termijn (2024):** vitaliteitscans: deze zijn opgesteld in 2019 en in 2021 hebben de gemeenschapsvoorzieningen ieder aangegeven welke accenten zij uit de adviesrapporten zij verder willen gaan uitwerken. Dit gesprek met de accommodaties weer oppakken. Daarvoor is ook nodig dat de gemeenschapsvoorzieningen per accommodatie aangeven naar welk niveau zij zich kunnen en willen ontwikkelen (zie vitaliteitsscan). Voor gemeente zijn van belang: huisvesten van verenigingen, duidelijker maatschappelijk profiel (o.a. op de eigen websites), beheer en exploitatie van de gymzalen en daarmee het lokaal aanbod voor sport en bewegen op peil houden en/of uitbreiden, dorpshuis/wijkcentrum als huiskamer van het dorp/de wijk, invulling geven aan de behoefte aan condoleancebijeenkomsten (rouw en trouw), het betrekken van nieuwe doelgroepen of nieuwe gebruikers recreatie en sport (bijvoorbeeld door activiteiten buiten verenigingsverband, studie- of werkplakken overdag) en zorggerelateerde faciliteiten bieden (dagbesteding voor ouderen of dementerenden , cursussen valpreventie en veiligheid, digitale ondersteuning van ouderen).
    c. **Lange termijn**: beleid aan laten sluiten op de uitkomsten van Druten 2040. Komen tot een Programma van Wensen vanuit de gemeente mbt de gemeenschapsvoorzieningen (visie op de dorpshuizen ontwikkelen).

2. **ontwikkelen accommodatiebeleid:**

    a. **Meerjarenonderhoudsplanning (MJOP's) eind 2023:** MJOP's van gemeente m.b.t. de gemeenschapsvoorzieningen actualiseren en onderzoeken en uitvoeren. Dit betreft de huidige onderhoudsverantwoordelijkheden van de gemeente op basis van de gemaakte afspraken per accommodatie.

b. **Verduurzaming (2024):** urgent. de uitkomsten van de verduurzamingsonderzoeken van het provinciale ontzorgingsprogramma verwerken in het gemeentelijk routeplan verduurzaming. Daarbij kijken naar welke maatregelen door de accommodaties zelf uitgevoerd kunnen worden en waarbij gemeentelijke ondersteuning nodig is. Uitgangspunt is dat de behaalde exploitatievoordelen door energiebesparing ook de besturen ten goede komen, en de financiële stabiliteit van het bestuur ondersteunt.
c. **Exploitatiebeleid (2024-2026):** Onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om tot meer gelijksoortig exploitatiemodel te komen. Dit kan bijvoorbeeld door gezamenlijk met gemeenschapsvoorzieningen te kijken of er meer lijn gebracht kan worden vraagstukken rondom pacht, inkomsten vanuit verhuur en het versterken van de positie van de besturen. Analyse van de huidige geprivatiseerde status en mogelijke alternatieven.
d. **Meerjarig integraal accommodatiebeleid ontwikkelen (2025-2026).** Vraagstukken rondom verouderde gebouwen (functionaliteit van het gebouw, renovatie). Waar onderhoud en vervanging inventaris onder de verantwoordelijkheid van de besturen valt, zal ook inzichtelijk gemaakt moeten worden hoe we in Druten willen omgaan met renovaties en eventuele nieuwbouw bij verouderde accommodaties. Dit vraagt om een planmatige en met de gemeenschapsvoorzieningen afgestemde strategie, waarin het maatschappelijk vastgoed over een periode van 40 jaar wordt onderzocht.

Op het onderdeel “Verbinding met Sociaal Domein” heeft het college vanuit de middelen 2023 van de brede SPUK uitkering € 24.000 beschikbaar gesteld voor procesbegeleiding vanuit DKK (Vereniging Dorpshuizen Kleine Kernen). Besteding van deze middelen valt onder de bevoegdheid van het college. Echter willen we graag de gemeenteraad meenemen in deze ontwikkeling via deze informatienota aan de gemeenteraad.

**Gevolgen**
In 2024 wordt een proces gestart om de verbinding van de gemeenschapsvoorzieningen met het Sociaal Domein verder uit te werken.

**Communicatie**
De besturen van de gemeenschapsvoorzieningen zijn middels een brief van het college geïnformeerd.

**Uitvoering of Vervolgstappen**
Het plan van aanpak voor de procesbegeleiding wordt in overleg met de besturen van de gemeenschapsvoorzieningen nader gepreciseerd. In het traject worden zowel de besturen als de gemeente ondersteund in het voeren van de juiste gesprekken, en verder op weg geholpen in het concretiseren van beleidsvoorstellen. In het traject kunnen tevens bouwstenen worden ontwikkeld met betrekking tot het gemeentelijk accommodatiebeleid of vraagstukken rondom exploitatie van gemeenschapsvoorzieningen. DKK zorgt tevens voor de inbreng van goede voorbeelden uit andere gemeenten en een bezoek aan één of meer andere dorpshuizen in Gelderland is onderdeel van het begeleidingstraject.

**Geheimhouding**:
Niet van toepassing